

รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค 2

THE MANAGEMENT MODEL OF BUDDHISM PROPAGATION OF THE SANGHA ADMINISTRATION ORGANIZATION, REGION 2

พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินฺต)

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail : anuwat.kra@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 (2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 และ (3) เสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้การบริหารจัดการเผยแผ่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งภารกิจดังกล่าวบางประการกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายแต่บางประการคงเป็นไปตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติตามสืบต่อมา การบริหารจัดการแนวใหม่ได้มีการบูรณาการเข้ากับแนวคิดและทฤษฎีของกูลิคและเออร์วิค ทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล และหลักพุทธวิธีการบริหารและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมให้พระสังฆาธิการให้มีความสามารถ มีทักษะและมีศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรปกครองคณะสงฆ์ให้ทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างมีคุณภาพ

2. การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 มีปัญหาที่ชัดเจน องค์กรสงฆ์มีบุคลากรไม่พอเพียงที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง พระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องต่อเนื่องมีจำนวนจำกัด เป็นปัญหาในการเผยแผ่ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสน สำคัญผิดและเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงตามหลักพระพุทธศาสนา

3. รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ควรมีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางในการประสานบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับภาคและระดับจังหวัด เพื่อให้ปฏิบัติตามนโยบายข้อกำหนด ข้อบังคับ วัตถุประสงค์และอื่น ๆ ตามที่องค์กรกำหนดและมอบหมาย จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนและการเผยแผ่และอำนวยความสะดวกและเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาและส่งเสริมสนับสนุนการการพัฒนา

บุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ติดตามประเมินผลบุคลากรที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการเผยแผ่ และจัดหางบประมาณสนับสนุนให้การอุปถัมภ์กิจกรรมและบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

คำสำคัญ : การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this study were (1) to study the integration of concepts and theories related to the management of Buddhism propagation of Sangha Administration Organization, Region 2, (2) to analyze the problems of Buddhism propagation of the Sangha Administration Organization, Region 2, and (3) to present a model of the integration of Buddhism propagation administration of Sangha Administration, Region 2.

The research methodology was the qualitative method. Data were collected from documentary study, from in-depth interviews of 20 key informants, and from focus group discussion involving 12 participants. The data were analyzed with content analysis and presented in the descriptive method.

Findings were as follows:

1. Sangha affairs administration was practiced in accordance with the Sangha Act, B.E. 2505. Some functions of the Act were cited in the rules and regulations of the Sangha Supreme Council, but other functions were practiced based on the long held traditions. The new concept of Sangha administration had integrated the Gulick and Urwick Model of administration and David K. Berlo's communication theory with the Buddhist method of management and propagation to promote the Sangha administrative abbots to have the ability, skills and potential in Sangha affairs administration for the benefits of Buddhism qualitatively.

2. The Buddhism propagation administration of Sangha Administration Organization, Region 2 had the following prominent problems: The Sangha Organization did not have enough personnel to disseminate Buddhism correctly and precisely. There were limited numbers of monks who have clear and correct knowledge about Buddhism. It was a problem of dissemination. Buddhists were confused with the wrong and deviant concepts and knowledge of the true Buddhism.

3. As for the model of the Buddhism propagation administration, the Sangha Administration Organization, Region 2 should have the following important authority and duties: It should be the center for coordination of Buddhism disseminating monks at the regional and provincial levels to comply with the policies, rules, regulations, objectives, etc. set by the organization. The center should support and facilitate the teaching and learning and disseminating equipment, act as an advisor for Buddhism dissemination implementation, support the development of Buddhism disseminating monks, follow up and evaluate the Buddhism disseminating personnel, report and publicize the activity outputs, and allocate the budget to support and patron the activities and personnel in Buddhism dissemination.

KEYWORDS : Buddhism propagation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารกิจการขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 นั้น ยังเกิดปัญหาด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ หลายอย่างคล้ายกันและแตกต่างกันรวมถึงการสื่อสารที่ยังไม่ทั่วถึง บางครั้งก็ยังมีภาระดำเนินงานที่ล่าช้า การจัดกิจกรรมในทางพุทธศาสนา ในแต่ละวัดยังมีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงกัน และเห็นได้ชัด คือ การขาดความร่วมมือระหว่างวัดต่างๆ มีความขัดแย้งกันในเรื่องการบริหารภายในวัด เช่น ลากลักการะยศตำแหน่งหน้าที่การงาน และประการสำคัญ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เหตุผลดังกล่าวจึงควรให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ ในการหา รูปแบบที่เหมาะสม และปรับปรุงระบบบริหารงานขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารกิจการองค์กรปกครองคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เนื่องจากการบริหารกิจการองค์กรปกครองคณะสงฆ์ภายในองค์กรสงฆ์เองซึ่งมีอำนาจตัดสินใจดำเนินงานบริหารจัดการในทุกๆ ด้าน ร่วมกับเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ภาค 2 ซึ่งในภาพรวมจะก่อให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมีข้อจำกัดให้ดำเนินตามนโยบายตามคณะกรรมการมหาเถรสมาคม

อนึ่ง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งได้วางนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามยุคตามสมัย แต่ในทางปฏิบัติจริงดูเหมือนจะยังมีปัญหาอยู่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 และเพื่อการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ให้มีความเหมาะสมกับงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายต่อไป

คำถามการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีอะไรบ้าง
2. สภาพปัญหาการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 เป็นอย่างไร

3. การประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานูรณ์การแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2
3. เพื่อเสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้การบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์การบริหารจัดการรูปแบบ วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ตามแนวทางการสร้างและบริหารองค์กรของพระพุทธเจ้าและตามแนวคิด ทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

(1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คณะสงฆ์ภาค 2 ประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรีและจังหวัดอ่างทอง จำนวน 20 รูป โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

(2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับรองเจ้าคณะภาค 2 รองเจ้าคณะจังหวัดฝ่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จำนวน 12 รูป โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษาในองค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรีและจังหวัดอ่างทอง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2556 รวมเป็น ระยะเวลา 12 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือการเก็บ ข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก และ (2) การสนทนากลุ่ม

โดยผู้วิจัยได้ส่งหนังสืออย่างเป็นทางการด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มล่วงหน้าและจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ส่วนในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องบันทึก ภาพนิ่งและเคลื่อนไหว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ "การบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา"

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวคิด ทฤษฎีเพื่อ บูรณาการให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึก จำนวน 20 รูป

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์เสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้การบริหาร จัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสงฆ์ภาค 2 โดยการสนทนา กลุ่ม จำนวน 12 รูป

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความสอดคล้องในการเสนอรูปแบบ การประยุกต์ใช้การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามชนิด เทคนิควิจัย ได้แก่

(1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

(2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการจัดสนทนา กลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและ จำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความ สัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไป พร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็น ต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจน ก็จะไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบ คำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

(3) การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรก ผู้วิจัย ได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือไม่ ข้อมูลนั้นได้ ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร

ผลการวิจัย

การประยุกต์ใช้การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 สรุปได้ ดังนี้

1. สังเคราะห์การบริหารจัดการวิธีโดยวิธีการวาง นโยบาย

(1) วางแผนพัฒนาผลิตพระนักเผยแผ่พระพุทธ ศาสนา ประจำสำนักให้มีความรู้ ความสามารถ ในการเทศนา ปาฐกถาและบรรยายธรรม ให้เหมาะสมแก่ภูมิภาวะของผู้ฟัง

(2) ปลุกฝังทัศนคติพระภิกษุสามเณร ให้เห็น ความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่าเป็นมูลเหตุสำคัญ อย่างหนึ่งที่จะทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงและแผ่ขยาย ไปยังประชาชนในที่ต่างๆ

(3) นำระบบของเทคโนโลยีมาช่วยผลิตสื่อใน การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้มีความทันสมัยเหมาะสม เพียงพอ เน้นที่การมีประสิทธิภาพและการเข้าถึงโดยง่าย

(4) ยกกระดับภาวะทางจิตของพุทธศาสนิกชน โดยการมีการฝึกอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานทั้งในวันธรรมสวนะและ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

2. สังเคราะห์การบริหารจัดการวิธีโดยวิธีการวาง มาตรการ

(1) จัดโครงการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรในวัด อยู่เป็นเนืองนิตย์ ให้มีความเข้าใจหลักการเผยแผ่ การสื่อสาร

การแนะนำและชี้แจงความสำคัญและความเป็นมาของวัดได้อย่างถูกต้องชัดเจน

(2) เน้นการทำสื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ ข้อมูล การเผยแพร่ให้เพียงพอเหมาะสมเป็นปัจจุบันและขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน ตลอดจนสถานีวิทยุกระจ่ายเสียงของรัฐและสถานีวิทยุของชุมชนต่างๆ

(3) เร่งรัดปรับปรุงบริบทภายในวัดให้เป็นเสมือนห้องสมุดกลางแจ้งเพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรม คำสอนให้สามารถนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

(4) ปรับบทบาทของวัดเพื่อตอบสนองต่อความมุ่งหวังของชุมชนในฐานะเป็นองค์กรนำด้านความสะอาด สงบ สว่าง

(5) เร่งรัดปรับปรุงแก้ไข จัดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของศาสนบุคคล ปลูกฝังส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร เจริญด้วยศีล สมาธิ ปัญญา งดงามด้วยการปฏิบัติ

(6) กำจัดและช่วยแก้ไขพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของพุทธศาสนิกชนและส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชน เจริญด้วย ทาน ศีล ภาวนา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค 2 เป็นกระบวนการจัดการประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ

1. **การวางแผน** เป็นหลักการสำคัญมูลฐานของกระบวนการบริหารจัดการองค์กรในส่วนขององค์กรสงฆ์ด้านการเผยแพร่ภาค 2 ถือว่าแผนงานเป็นหลักและเป็นรากฐานของการปฏิบัติงานทั้งปวง การวางแผนในรูปแบบการบริหารจัดการนั้น จะจัดเป็นแผนระยะสั้น หรือแผนระยะยาว รูปแบบของแผนงานประกอบด้วยวัตถุประสงค์ นโยบาย แนวปฏิบัติและมาตรฐานของงาน ซึ่งในองค์กรสงฆ์ภาค 2 ได้วางแผนงานและกรอบขั้นตอนการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนว่า จะทำอะไร จะทำอย่างไร จะใช้เงินเท่าไร จะมอบหมายให้ใครทำ และจะทำเมื่อไร นอกจากนั้นโดยมีคณะกรรมการการเผยแพร่พระพุทธศาสนากำกับดูแล

2. **การจัดองค์กร** เป็นการกำหนดงานควบคุมและบังคับบัญชา ในลักษณะหน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และหน่วยงานช่วย พร้อมทั้งกำหนด ช่วงการบังคับบัญชาไว้ด้วย

ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้ได้มีระเบียบว่าด้วยการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ซึ่งกำหนดโดยมหาเถรสมาคม ไว้เรียบร้อยแล้ว พร้อมกับการจัดองค์กร คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เข้ามาดำเนินการตามลำดับขั้น เพื่อให้เกิดการสื่อสารความเข้าใจในองค์การเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ สายการบังคับบัญชาและการติดต่อ

3. **การจัดบุคลากรสงฆ์** ซึ่งเป็นกระบวนการสรรหา และคัดเลือกบุคลากรสงฆ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาสู่องค์กรสงฆ์ภาค 2 ในส่วนของการบริหารจัดการการเผยแพร่ เนื่องจากบุคลากรสงฆ์ที่มีหน้าที่ในการเผยแพร่นั้น มีระดับพระสังฆาธิการทุกระดับชั้น พระธรรมทูต พระนักเทศน์ พระสอนพระปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ฉะนั้น การได้มาของบุคลากรผู้เผยแพร่จำเป็นต้องมีการสรรหา คัดเลือกเพื่อทำหน้าที่ในการทำงานเพื่อองค์กร

4. **การอำนวยความสะดวก** เป็นขั้นตอนของการสั่งการจากระดับพระสังฆาธิการ ที่ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ โดยเฉพาะอย่างเจ้าคณะพระสังฆาธิการผู้ปกครองในเขตนั้นๆ ถือว่าเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อในเขตนั้นๆ ในลักษณะของการสั่งการ ระเบียบข้อบังคับ

5. **การประสานงาน** เป็นการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร โดยเฉพาะองค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ประสงค์ขององค์กร การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การประสานงานเป็นขั้นหนึ่งของรูปแบบการบริหารจัดการ โดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตาม กำหนดเวลาและสถานที่ตลอดจนผู้รับผิดชอบ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าเป็นเวลาใด ใครทำอะไร ที่ไหน และทำอย่างไร เป็นการสะดวก ทุกฝ่ายในการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับกระบวนการของการผลิตและผลผลิตต่อไป

6. **การรายงาน** ในการปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแพร่ของบุคลากรสงฆ์ต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติและการประชาสัมพันธ์ขององค์กร เริ่มจากการวางแผนการจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การประสานงาน ต่อจากนั้นก็เป็นที่ขององค์กรสงฆ์ ส่วนหน่วยงานที่รับผิดชอบที่จะต้องติดตามผลว่า การที่ได้สั่งการหรือมอบหมายให้แก่ผู้ร่วมงานนั้น ผลการปฏิบัติงาน รุดหน้า หรือไม่เพียงใด มีอุปสรรคและข้อขัดข้องประการใด

ผลการปฏิบัติงานสอดคล้องและบรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นการประเมินผลงานขององค์กร และประเมินผลการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงานด้วย และจะได้เป็นข้อมูลในการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บังคับบัญชาและประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

7. งบประมาณ รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรสงฆ์ ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีระเบียบคำสั่งจากมหาเถรสมาคม เพื่อเพิ่มศักยภาพและการพัฒนาบุคลากร การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ มีภารกิจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ ซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้าในการขอเงินเพื่อจัดซื้อหรือจัดจ้างหรือค่าใช้จ่าย และขั้นตอนที่สอง ได้แก่ การดำเนินการใช้เงินเพื่อจัดซื้อหรือจัดจ้างตามงบประมาณที่ได้รับนั้น ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ บัญชายุทธ นาคมุจลินท์ (2556) พบว่า การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมีทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย สามารถนำมาใช้บริหารองค์กรแล้วประสบความสำเร็จ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ ชัชวณัฐ สิมพู (2548) พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการมีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการบริหารจัดการ และส่วนด้านภาวะผู้นำและด้านกระบวนการบริหารจัดการเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ ส่วนด้านการบริหารตามแผนบุคลากร การบริหารตามแผนงบประมาณ การบริหาร และข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ ทศนีย์ เจริญวิเศษ (2555) พบว่า การสื่อสารที่มีผลมากในการส่งผลกระทบต่อจนถึงสังคมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมคือการสื่อสารมวลชน ส่วนการสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่น ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม เป็นการสื่อสารที่มีอิทธิพลและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยผู้วิจัยมองว่าการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของสังคมเป็นสำคัญ ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม ในลักษณะการร่วมกันเป็นสังคมโดยรวมการสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่น

สำหรับสภาพปัญหาการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ปัจจุบันด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับและค่อนข้างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการเผยแผ่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับกลยุทธ์และรูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่ให้ทันกับเหตุการณ์ สื่อเทคโนโลยีและกระบวนการ ตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคลในสังคม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ยังมีแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ไม่ชัดเจน ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากมีบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นแตกต่างกันโดยพื้นที่ ต่างมีวิธีการ จึงทำให้มีการดำเนินงานได้ยาก จึงเกิดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกดังนี้ ขาดองค์การสนับสนุน ด้านงบประมาณบุคลากร ขาดความรู้ด้านการใช้สื่อขยายความ บุคลากรขาดความทันสมัยในข้อมูลปัจจุบัน เช่น การพูดเหตุการณ์ปัจจุบัน ควบคู่กับการบรรยายธรรมและยังมีการใช้ข้อมูลแบบเดิมๆ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ นาวิณ วงศ์รัตนัจฉา (2554) พบว่า คณะสงฆ์ได้วางแผนดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้แก่ศาสนทายาทและประชาชนทั่วไปได้รับทราบในทุกๆ วิธีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชน ได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถือเป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์เพื่อปลูกฝังอบรมให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนดี มีศีลธรรมและประพฤติปฏิบัติชอบนั้น อบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

บุคลากรสงฆ์ควรสร้างองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อขยายความ องค์กรควรเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งด้านงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ต่างๆ บุคลากรควรศึกษาปรับข้อมูลให้มีความทันสมัย และให้ควบคู่ไปกับธรรมะ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่ผู้ฟัง การปรับปรุง ควรปรับปรุงโดยสร้างบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในการถ่ายทอด โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดทักษะ เกิดความชำนาญเกี่ยวกับการเผยแผ่และการแนะนำในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและพัฒนาเพื่อให้เกิดศักยภาพที่ดีมากขึ้น

2. ด้านเทคนิควิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระ

พบว่า มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกันคือว่า ในด้านเทคนิควิธีการเผยแผ่นั้น ไม่ค่อยจะสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ส่วนมากจะยกเรื่องในอดีตมาเผยแผ่ ซึ่งเป็นเรื่องราวต่างยุคต่างสมัย ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่าย นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคนิคแบบเก่าอยู่นั้นคือการพูดคุย ซึ่งในกรณีนี้ก็เกิดขึ้นอยู่กับความถนัดของพระสงฆ์แต่ละท่านด้วยเช่นกัน จากข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับสาร (เนื้อหา) พบว่า การสนทนาด้วยวาจาเป็นส่วนมาก เพราะว่าจะมีความสะดวกคล่องตัว ถ้าเป็นสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์จะต้องใช้คนช่วยเหลือ ในแต่ละวัดนั้นศักยภาพไม่เท่ากันจึงต้องใช้อุปกรณ์ที่ติดมากับธรรมชาติ คือ อิริยาบถ ลักษณะท่าทาง ความสุขุมเยือกเย็น และธรรมะที่เกิดจากการเรียนรู้ปฏิบัติ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ พระครูภาวนาโสภิต (บุญรัตน์ เมืองวงศ์) (2553) พบว่า นักเทศน์ชั้นแนวหน้าถือหลักว่า "ก่อนจะเทศน์ต้องเตรียม ถ้าไม่เตรียมก็เสียเหลี่ยมนักเทศน์ "การเตรียมตัวของการเป็นนักเทศน์ที่ดีนั้นจะต้องเตรียมสิ่งที่เป็นพื้นฐาน ดังนี้

(1) เตรียมตัว คือ เรียนรู้วิชาการต่างๆ ให้อุปกรณ์ตามขั้นตอนของจรรยา หรือศาสนพิธีที่เกี่ยวกับการเทศน์

(2) เตรียมใจ คือ ผู้ที่จะเป็นนักเทศน์ต้องควบคุมใจให้มีสมาธิมีใจปลอดโปร่งสร้างความเชื่อมั่น ไม่หวั่นไหวกังวล พรรณนาว่าในใจไปเป็นตอนๆ

(3) เตรียมวิจัยผู้ฟัง คือ รู้ลักษณะคนฟัง และเลือกวิธีการเทศนาให้เหมาะสมกับคนฟังเหมือนกับการป้อนข้าวว่าจะป้อนคำเล็กหรือคำโต ต้องดูขนาดปากของผู้ที่จะทานเสียก่อน

(4) เตรียมหลักการเทศน์ คือ ถ้าต้องการให้เทศนางามในเบื้องต้น ในท่ามกลางและในที่สุด ก็ต้องอธิบายตามพุทธวิธี 4 ส. คือ

ส.1 สันทสสนา คือ เทศน์ได้แจ่มแจ้ง

ส.2 สมာทปนา คือ เทศน์ได้ใจ

ส.3 สมุตเตชนา คือ เทศน์ปลุกใจ

ส.4 สัมปหังสนา คือ เทศน์ให้รำเริง

วิธีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนนี้ เป็นเหตุให้ประชาชนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง พร้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล คณะสงฆ์ภาค 2 ท่านได้มีรูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่พุทธธรรม ซึ่งจะมีรูปแบบตามศักยภาพของวัดและ

บุคลากรภายในวัด โดยมีการเรียบเรียงเนื้อหาและการสรุปข้อคิดที่เป็นประโยชน์ทุกครั้ง จึงเป็นเหตุให้ประชาชนมีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการฟังเรื่องที่เข้าใจยากให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น อันเนื่องมาจากได้ฟังการยกอุทาหรณ์และตัวอย่างมาประกอบเรื่อง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

3. ด้านสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พบว่า มีแนวความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกันคือว่า ปัจจุบันสื่อการสอนนั้น ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นเพราะว่าบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ขาดอุปกรณ์ในการเผยแผ่ ทั้งนี้เพราะขาดการสนับสนุนทั้งในภาครัฐและคณะสงฆ์เอง ไม่มีการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณเพื่อมาดำเนินการในการสนับสนุนการเผยแผ่อย่างชัดเจน นอกจากนี้บางพื้นที่ยังมีการใช้สื่อที่ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและไม่ครอบคลุมเพียงพอ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการเผยแผ่ เพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ บุคลากรไม่นิยมใช้สื่อการสอน ข้อค้นพบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงวิทย์ แก้วศรี (2550) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการของพระพุทธรเจ้า ซึ่งสามารถอธิบายเชิงประยุกต์เข้ากับการบริหารดังต่อไปนี้

(1) แบบสันทสสนา หมายถึง ทรงอธิบายให้เห็นได้ชัดเจนและแจ่มแจ้ง เช่นเดียวกับการจูงมือพาไปดูให้เห็นด้วยสายตาตนเอง

(2) แบบสมาทปนา หมายถึง ทรงชักจูงให้เห็นจริงด้วยชวนให้คล้อยตามนั้น จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติให้ได้ผลตามนั้น

(3) แบบสมุตเตชนา หมายถึง ทรงสอนให้เข้าใจให้แกลักร้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะ มั่นใจว่าจะทำสำเร็จ

(4) แบบสัมปหังสนา หมายถึง ทรงขโมใจให้รำเริง เข้มขึ้น ไม่เบื่อหน่ายและเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะเห็นประโยชน์ในการปฏิบัติ

4. ด้านบุคคลผู้ฟังธรรม

พบว่า มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกันคือว่า ประชาชนไม่มีความเข้าใจในการที่พระสงฆ์เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่างๆ ซึ่งบางครั้งประชาชนยังให้น้ำหนักของศรัทธาไปที่บุคคลมากกว่าการเชื่อและศรัทธาในหลักธรรม ยุคสมัยปัจจุบันพุทธศาสนิกชนมีอุปสรรคเกี่ยวเนื่องด้วยเวลาที่จะมาฟังธรรม

มีกิจกรรมเพียงแค่นิเทศน์ พิธี ดังนั้น ความเกี่ยวข้องกับบุคคล กล่าวคือ การศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับระดับครูบาอาจารย์ นักศึกษานิเทศก์ ข้าราชการ พยายามให้มีส่วนร่วมซึ่งจะเป็นกำลังให้พระสงฆ์ได้ ข้อค้นพบมีความสอดคล้องกับ เอ็มมอร์ ชลวร (2556) พบว่าพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะแสดงที่ใดและแก่ใครย่อมมีจุดหมายเป็นแนวเดียวกันคือ มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ให้มีทัศนคติและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างถูกต้อง ในทางที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและบุคคลอื่น แต่เนื้อเรื่องและวิธีการสอน ย่อมแตกต่างกันไปตามอุปนิสัย ความถนัดและความสนใจของผู้ฟัง สุดแต่เรื่องใดวิธีใด จะช่วยให้เขาเข้าใจธรรมได้ดี พุทธวิธีในการสอนเป็นความยิ่งใหญ่และพระปริชาสามารถของพระพุทธเจ้าในการถ่ายทอด พระองค์ทรงมีหลักสอน แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย ลีลาการสอนเทคนิคการสอน กลวิธีและกุศโลบายประกอบการสอนต่างๆ ได้อย่างยอดเยี่ยมจนได้รับการยกย่องว่าเป็น นักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จนได้รับการขนานพระนามว่าเป็น พระบรมครู

การเสนอรูปแบบและการประยุกต์ใช้การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ภาค 2 พบว่า การบริหารจัดการการเผยแผ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาค 2 ในปัจจุบันนั้น ก็เนื่องมาจากการมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านต่างๆ ของคณะสงฆ์ในการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ เมื่อวัฒนธรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป การเผยแผ่ในวัดของคณะสงฆ์ภาค 2 ก่อเกิดปัญหากระทบ อันเนื่องมาจากลักษณะเป็นการเผยแผ่ในเชิงรับ ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมีเวลาน้อยลง ทำให้ขาดการสนใจต่อพระสงฆ์และเข้าวัดน้อยลง

การเผยแผ่เชิงรับทำให้เราตามไม่ทันศาสนาอื่น ถ้าองค์กรสงฆ์ใช้วิธีการตั้งรับต่อไป จะสูญเสียพระพุทธศาสนาไปให้ศาสนาอื่นเหมือนในสมัยพระพุทธกาล ศาสนาพราหมณ์การเผยแผ่แบบเชิงรับ ศาสนาพุทธจึงพอแข่งขันกับศาสนาพราหมณ์ในอินเดียได้ ต่อมาเมื่อศาสนาพราหมณ์ใช้วิธีการเผยแผ่เชิงรุกพระพุทธศาสนา ก็ต้องเสียที่ในอินเดียให้ศาสนาพราหมณ์ พระพุทธศาสนาย้ายมาลงหลักปักฐานในเมืองไทย แต่ก็มีคู่แข่งใหม่คือศาสนาคริสต์ และอิสลาม ศาสนาทั้ง 2 ใช้วิธีการเผยแผ่เชิงรุก ดังนั้น การเผยแผ่ในยุคปัจจุบันจึงไม่สามารถจำกัดอยู่เพียงแคภายในวัดโดยพระสงฆ์

เท่านั้น หากแต่พุทธบริษัท อันได้แก่ อุบาสก อุบาสิกา ก็มีส่วนสำคัญ ในการเผยแผ่ท่ามกลางสังคมที่มีการแข่งขันสูง ต้องการความรวดเร็ว ทันใจ การที่จะให้ธรรมะเข้าไปถึงจิตใจได้ ต้องทำงานในลักษณะเชิงรุก จึงมีการเผยแผ่ในรูปแบบอื่นที่หลากหลาย พร้อมทั้งจะนำเสนอถึงที่บ้าน ที่ทำงานหรือที่สาธารณะต่างๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า สวนสาธารณะ เป็นต้น การใช้สื่อก็เป็นการบริหารจัดการจัดการด้านการเผยแผ่เชิงรุกแบบสื่อธรรมะยุคตีใหม่ ในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน บทเพลงธรรมะ มิวสิควิดีโอธรรมะ สื่อธรรมะทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทำให้สะดวกสบายในการสื่อ โดยไม่ต้องเสียเวลารอให้ถึงวันพระหรือวันหยุดทางพระพุทธศาสนา แล้วจึงเข้าวัด ซึ่งมีความสอดคล้องกับพุทธพจน์ที่ว่า "จรด ภิณฑเว จาริกิ พุพฺพนหิตาย พุพฺพนสุขาย โลกานุกมฺปาย อุตถายหิตาย สุขาย เทวมนุสฺसान" ซึ่งมีใจความสำคัญว่า "เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์"

จากข้อมูลเชิงลึกของการเผยแผ่ได้ชี้ให้เห็นรูปแบบวิธีการ เทคนิคการทำงานของบุคคลผู้ทำหน้าที่เผยแผ่คำสอน โดยเฉพาะหลักการกระบวนการสอน การนำเสนอ การสื่อทางกาย ทางใจ ทางวาจา มีการประยุกต์ดัดแปลงแบบอย่างมีความหมาย ส่งเสริมให้เกิดปัญญา เพิ่มทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับยุคสมัยอย่างกลมกลืนตามความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่อย่างต่อเนื่อง ทุกคนที่ได้ศึกษาวิจัยมีผลงาน ออกมาสู่สังคม ทำให้สังคมยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (1) คณะสงฆ์ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีการเทศน์ สอน แสดงธรรม หรือปาฐกถาธรรม เพื่อขัดเกลาจิตใจญาติโยม
- (2) คณะสงฆ์ควรพัฒนาสื่อที่ใช้ในการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยู ซีดี เป็นต้น
- (3) สำนักงานพระพุทธศาสนาควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วทุกวัด ไม่กระจุกตัวอยู่เฉพาะเขตเมือง หรือเขตที่เจริญแล้วเพียงอย่างเดียว

(4) รัฐบาลควรกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งชาติให้คนในชาติได้รับการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมจากพระสงฆ์โดยตรง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1) คณะสงฆ์ควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี น่าเลื่อมใส เคารพศรัทธา เช่น พุดจาไฟเพราะ อ่อนหวาน ไม่พูดคำหยาบ ประพฤติตนสมเหมาะสมแก่ตามสมณะสาธูป เป็นต้น

(2) คณะสงฆ์ควรรับฟังคำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ได้ ตรงต่อเวลา และไม่เห็นแก่ลาภสักการะมากจนเกินไป

(3) คณะสงฆ์ควรเทศน์ให้กระชับเวลา ได้ใจความเทศน์เฉพาะสาระสำคัญๆ ไม่นานเกินไป ทันสมัย และเข้ากับโลกปัจจุบันได้

(4) คณะสงฆ์ควรมีลีลาและวิธีการเทศน์ที่น่าฟัง มีการยกอุทาหรณ์หรือยกตัวอย่างประกอบ

(5) คณะสงฆ์ควรจัดอบรมฝึกเทศน์เป็นประจำ เพื่อเพิ่มทักษะให้แก่พระสังฆาธิการ

(6) คณะสงฆ์ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

(7) คณะสงฆ์ควรมีการจัดทำเอกสาร แผ่นพับ หรือหนังสือธรรมะ เพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นธรรมทานเพิ่มอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

(1) ควรศึกษาความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในจังหวัดอื่นๆ

(2) ควรศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตปกครองที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการระดับหัวหน้าหรือระดับประเทศ

(3) ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในเชิงเปรียบเทียบกับศาสนาอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

ชัชฎุมิ สีชมพู. 2548. "รูปแบบการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล". วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บัญญัติ นาคมุขลินท์. 2556. "วิเคราะห์การบริหารองค์การในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประจำจังหวัดอุทัยธานี". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุสิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. 2550. "การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุสิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทัศนีย์ เจริญสุข. 2555. "การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูภาวนาโสภิต (บุญรัตน์ เมืองวงศ์). 2553. "การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านนา". วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุสิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

นาวัน วงศ์รัตนมัจฉา. 2554. "ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูของพระธรรมจาริก". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุสิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอื้อมอร ชลวร. 2556. "พัฒนาการของรูปแบบวิธีการสอนของพระปราโมทย์ ปาโมชฺโช". วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุสิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

>> พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ จันทรงาม)

สำเร็จปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา และสำเร็จปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ระดับดี ปี 53 เรื่อง "สมชิวิตากับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมในสังคมไทย" ผลงานทางวิชาการ บทความเรื่อง 1. การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปริสธรรม 7 2. การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ 3. บทบาทใหม่ของพระสังฆาธิการ : การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครอง

ปัจจุบันเป็นเจ้าของาวาสวัดเขาดิน (วัดเจ้าฟ้าอากาศนาถนรินทร์) ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา